

y húzáson

incs osztrak bírada... az a lottomatematika... már ne fordul... ona, s nem hogy... k volna, de még... nyomorba döntöt... gunkat.

első próbát tettünk... an sikerült Éjen... Ivy Ilona Ó nagy... Kassán, lakik fő... 6 szám alatt.

a jelenkor legna... mesterek mestere... a magát dícséreték... séggel a hozzá for.

n tarított béc i hu... ra egy egy trnót... és Nuszdorf 48 sz... alatorvos Morgon... nester Zarában 760... ebános bro di la... eszi lakos és Kon... nczel prágai lakos... 400, Harizsek Já... sz. lakatos 2800... s és tíz tarsi 4800... nky Sándor ma... 37 sz. Ajánljuk sz... evezett Asszony... ba levelezésekre

ATÁS.

emet

szédségába

ecses tudomá... pártolni ke...

TO

letében...

tosan

ket

rnók,

nyók,

e és

antil,

ket

ket

ket

ket

ket

ket

ket

ket

Szerkesztőség és kiadó hivatal
Hely: SIMONYI-ház a város-
házával szemben

HIRDETMÉNYEK.

Előzetes pénzek és a hirdás körüli panaszok
valamint a lap szellemi részét illető
kérdések közlésményei ide intézendők

Postamentelen levelek csak ismert kezektől
fogadtatnak el.

DEBRECZENI ELLENŐR.

POLITIKAI, TARSADALMI és KÖZGAZDASÁGI LAP

A SZABADELVŐ PÁRT KÖZLÖNYE

Megjelen naponként, a vasárnap és péntek kivételével.

Hirdetési ár:

Helyben hirdetésnek vagy levelek postán küldve:	
Egész évre	10 ft — kr
Félévre	5 ft —
Negyedévre	2 ft 50
Egy hónapra	1 ft —

Hirdetési díj:

Ut-hasábolpetitorsor egyzeri beiktatásért 5 kr
Helyegdíj minden hirdetésért külön 20 kr
Nyitlér 4 hasábol petitorsort 20 kr.

XII. évfolyam. 1885.

Debreczen. Hétfő, augusztus 3.

148. szám

A kormány szemüvegén.

Mi a magyar nyelv kérdést illeti, nem egyebet hoztuk fel mint illusztrálására annak, hogy mindenből lehet ellenzékeskedést csinálni; kisebb nagyobb sikerrel lehet. A különbség csak az, hogy egyik ellenzékeskedésnek fejeletyára esett: hamarabb kimutatható mint a másiknak, mert noha a vasuti építkezés elleni kifogás majdnem éppen oly fejeletyára esett, mint a magyarosodás elleni kifogás, de mert nem érzi úgy at minden ember, nehezebb kimutatni. Es míg a t megneél kiválóképpen az érzék dönt, az oly ellenzékeskedés mely ama érzéket kellemetlenül érinti, nem fizetné ki magát, min ha például az országos kiállítás ellen agítálna az ellenzék, míg ellenben az észbeli dolgok elcsúszése-csavarása nem igen jár veszélyrel sőt igen sok tekintetben tetszetős. Az újítások elleni agitációk kiváltképpen, mert természetben az emberiség nagyon is konzervatív és mindig hajlandóbb elhinni az újítások rosszágát mint jóságát.

Most a vasuti berubázások s más oly égető szükségét képező kiadások ellen foly az agitáció, amelyeket kiadásokat könnyen fellehet tüntetni szükségteleneknek azok előtt kik nem értenek hozzá avagy közelebbről nem is ismerik a dolgot természetét. Csak a szakértelem tudja azt kimutatni és csak a szakértelem képes felfogni, mit nyer például egy vasuti üzlet ennek vagy annak a dolognak előállítása áltl, s mily hátrányt szenved más vasutak mellett a nélkül. Es ha most azt látjuk, hogy bizonyos kiadással sokszorozott jöveletmet lehet produkálni, míg ama kiadás nélkül sokszorozott kárt lehet szenvedni, ám meg kell tenni a kiadást. Persze, hogy azán azok előtt, kik nem ismerik az ügyet, sokkal könnyebb agitálni mint a magyarosodás ellen, noha lényegben véve a dolgot, az agitáció éppen oly fejeletyára esett.

Most péld ul az is kifogás a vasutak ellen: hogy ime belevertük a száz milliókat és még sincs ára a buzának. De hát ha bezzeg, vasutaink nem volnán-

nak? Mi lenne akkor? Vinnének e ki szekeken csak egy svent buzát is? Az előtt csak vittek vasutnélkül is, mert nem volt amerikai és indiai verseny s a népeknek még is éniök kellett, de vinnének-e most? Még csak egy szemet se beföldi fogyasztásunktól pedig akár 50 krajczár lehetne egy mázsa buza. Nem az kell tehát felhozni, hogy vasutunk van, még is így van, hanem mi lenne például, ha vasutunk nem lenne?

Avagy miért akarják megnyitni a Dunán a vaskaput? Bizonyval a vízi szállítás tekintetéből. Mert ha bác könnyebb lesz szállítani keletnek és délnek, ami pedig úgy áll mint tíz az egyhez. Ami kivételünk ugy-zólván listre szoritkozik, s ennek kivételét megkönnyebbiteni, annyi, mint a jövedelmet fokozni.

Avagy ha a vaskaput szabályozzák, miért egyszerre a felső Dunát is szabályozni? Kérdi az ellenzék? Miért nem halasztják el egyiket vagy a másikat. Bizonyval azért, mert a felső Duna szabályozása éppen oly előnyökkel jár mint a vaskapu szabályozása s minél tovább húzzuk halasztjuk annál fokozatosabb a kár, mely a halasztásból származik.

Szóval ha az ellenzék gancsokodásaira a kormány tételről-tételre felleve, s azt el is olvassa az ellenzéki olvasó, be kellene látnia hogy az említett magyarosodás elleni agitáció nem fejeletyára esett, hanem a legübnél: Hanem persze ezen agitáció mellett egy más hatalmas igazatási fegyver is van: az adó-szedés! Mert plane, mikor ily rosszra van a buzának.

Tavaly is rosszra volt, de ami több a termés is rossz volt. A kormány tehát kiméletesen járt el, és a végrehajtásokat felfüggesztette. De hát az sem tarthat örökké! A kormánynak is fizetni való vannak, s ha az adót be nem kapja nem fizethet. Aztán minél továbbra halasztja, annál jobban felszaporodik az adó s annál nehezebb lesz legalább még is több termeni, mint tavaly, s mégis könnyebb talán a többit fizetni, mint a kevesebbit; s mert fizetni mégis csak kell, inkább

most, mintha négyszer annyira felszaporodnék.

Hanem az ellenzéknek persze az ilyen adó-szedés mindig kapóra jön, mert ha bizony fizetni mindig bajos, meghalni is bajos, mégse lehet kikerülni. Sok ember meg be se tudván látni, a kormánynak ezen kényszerűségét, mely vele a szigort alkalmaztatja, az ellenzéki igazatásoknak ad igazat, pedig nincs bizony abban annyi igazság sem, mint egy mákban. De meg nincs is a civilizált világban kormány, mely kevesebb adót szedne és azt enyhébben tenné, mint a miénk. De egy hirtelen nem is lesz, mert a mai viszonyok megváltoztatása nem áll a Tisza Kálmán hatalmában.

A közös miniszteri konferenciák. E konferenciák, melyek mint említők, szeptember közepe táján kezdődnek, Tisza Kálmán miniszterelnök Ostendéből való visszatérte után a „Bud. Corr“ értesülése szerint csupán az október havában egybegyűlő delegatio elé terjesztendő költségvetés fog megállapittatani. Szeptember végén gyűl egybe a törvényhozás második ülészakra, ugy, hogy a szerződési tárgyalások az osztrák és a magyar kormány között, eltelintve az osztrák-magyar vámcferentia ülésaitől, csak is október havában lesznek újra folytathatók. Ezzel kapcsolatban megemlítjük, hogy Tisza miniszterelnök Ostendébe utaztában valószínűleg Ischt érinteni fogja.

A német határozat megszüntetése. Már régebben hírtük, hogy a német birodalmi kormány meg fogja szüntetni a sertésbavittel ellen elrendelt határozat, miután azon bajok, melyek miatt ez elrendelt tett, már megszűntek. Most ugy halljuk, hogy Koiberg német nagykereskedő és a német hadsereg szállítója Kóbányán 2500 db. sertést vásárolt és azokat utak indította Németország felé. A nevezett nagykereskedőnek hír szerint külön engedélye van ezen 2500 drb és ezenkívül 600 drb sertés kivételére. Ezt annak jelül tekinthetjük, hogy a német kormány már nem lát okot a határozat fenntartására. Ezt remélhetőleg követni fogja a német határozat teljes megszüntetése.

Másfél évig tartott ezen nemzetörégi szolgálat és ezen idő alattoly rend tartatott fel, hogy sem tűz, se rablás, se betörés, se nagyobbszerű lopás, se gyilkosság, se vétkes kihágás nem történt az egész városban, a miből világosan kitetszik, hogy a nemzetöri szolgálat valóban kitűnő volt.

Azon debreczeni nemzetörök, akik mozgósítva voltak és távolabbi helyeken védelmezték a magyar hazát, vetélkedtek a bátorságban és vitézségben a honvédekkel, és sok helyen legyőzték a reudes és katonai sereget is.

Igy a lippai nagyobb csatában, Aradhoz közel, a debreczeni nemzetörök a vörös pántlikásokkal egyesülve, Jurics őrnagy vezetés alatt, egy egész ulanus ezredet tökéletesen megverték, egy nagy csapat rendes cs. gyalogsággal együtt, mely ágyúkkal ellátva, tíz ezer oláh felkelő népet vezetett a magyarok ellen.

Az ulanusok és az említett gyalog katonák, ugy szinte a tíz ezer oláh, futásban kerestek menedéket, sok halottat és sebesültet hagyván a csatatéren.

Itt vitézkedett a kisdéd termető Vass Feri, bit a nemzetörök trérből Toli Ferkó nak is csufoltak, lováról lelőve egy ötlet megtámadó óriási termető ulán kapitányt, és leszurván szaronyos puszkájával két közulán katonát, ugy, hogy mind a három rögtön meghalt.

Jurics őrnagy már régen meghalt, de sokan élnek még városunkban azon vitéz nemzetörökből, a kik ezen nevezetes csatában részt vettek.

Hogy a debreczeni nemzetörök rendkívüli esetekben, idehaza is képesek voltak köteleességüket teljesíteni, bizonyítja azt a kö-

Természetes és dombor térképező.

A debreczeni ev. ref. tanítók közül néhányan saját találmányú tanszereikkel jelentek meg a még mindig szemléltető budapesti országos kiállításon. Ezek legfeltűnőbbje a hazai és helyi lapok által több ízben méltányolt „Természetes és dombor térképező“. Mint már tudjuk, feltalálója Léva y Lajos nagyapó utcai ref. tanító E tanszerek már kiállítása előtt is magára vonták a szakértők figyelmét, most pedig az újabb tanszer találmányok közt elsőrendű helyre küzdötte magát.

A feltaláló megkeresése folytán Kiss József hajdumegyei kir. tanfelügyelő ur a „Természetes és dombor térképező“ következő hivatalos bizonyítványt sziveskedett kiadni:

816/1885 Mássalat 50 kros bélyegeredetiről. Hivatalos bizonyítvány. Arról, miszerint t. Léva y Lajos Debreczenben nagy csapó utcai ref. el. leány isk. tanító ur a földrajzi oktatásnak könnyebb és eredményesebb tésve céljából mult 1884 év elején általa feltalált s. f. é. május hó 2 án Budapesten megnyitott orsz. kiállítás nyelvészeti és tanügyi szakosztályában kiállított, s a földrajzi társaság közelében elhelyezve levő „Természetes és dombor térképező“ című eredeti tanszerekével feltalálása óta iskolájában négy ízben tett látogatásaim alkalmával több általam megnevezett hazai és külföldi vidékeknek országoknak és földrészeknek dombormívét 58 percnyi idő alatt természetü hűséggei előállította, s azokat érdekes és alapos magyarázatával növevények előtt könnyen szemléltetővé és felfoghatóvá tette, melyek az ily módon készített s a földrajzi tanítás céljának megfelelő helyes környék vidék vagy ország leírása által tanítványainak lelkében mélyen meggyökerezvén, maradandólag sajátjaikká lettek, s ennek folytán a földrajzból folyamatosan kitűnő taneredményt mutathattak volt fel.

Fennebb elő adottakból midőn egyrészt ezen bizonyítványt kiadom: másrészt a földrajzi helyes oktatásnak Léva y Lajos ref. tanító ur által feltaláló és iskolájában kitűnő sikerrel alkalmazott ezelszerű pedagógusközvetmetől több elemi iskolába read. tanszerekül leendő felvétel végett az illető tanítók, szakfériak, alsóbb és felsőbb iskolai s egyházi hatóságok jóakarátába legmelegebben ajánlom. Kelt Debreczenben jul. 1885. K i s s József s. kir. tanfelügyelő.

Ily életrevalóságot feltűntető bizonyíték mellett, reményünk szerint a kitűntetett tanszer ne csak az illető tanítók, szakfériak,

vetkező, fájdalom! igen igen szomorú esemény.

A már említett a magyarokra nézve igen kedvező csatákból nem csak sok közlegény, de sok mindentéle rangu katonatiszt is szállítottat Debreczenbe fogságba.

A Budavár bevétele után, Henczi tábornok alatt várat védő cs. tisztikar, szüete Debreczenbe jutott.

A fogoly tisztiek tisztességes bánásmódban részesültek, de ők is csendesesen viselték magokat.

Az osztrák hadsereg sokszori veresége után, már közel állott a felbomláshoz, a mit Patkevics orosz főhadvezér megtudván, sietett az osztrák katonáknak segítségnyújtani és bevonult nagy sereggel magyar hazánkba.

Egy husz ezerből álló muszka sereg, Tserdájeff tábornok vezetésé alatt Debreczenhez közeledett és már Nyiregyházára bevonult, a mi városunkban nagy nyugtalanságot okozott.

Sokan azt állították, hogy az orosz sereg árulás folytán jött be magyar hazánkba mi okból sokan, habár hibásan, az itt fogva lévő tiszteket is, gyanuba vették.

A Budapesten székelő magyar kormánytól azon reudelet érkezett a városi tanács-hoz, hogy osztrák tiszteket, mihamarább szállíttassa a fővárosba.

1849. évi június 30. egy szombat nap déltájban, a mikor a híres népszónok Besze János, az Andaházy Szilágyi piacz utcai ház első emeletéről négyülési tartott.

A sok ezrekre menő hallgatóit, kik leginkább a tanyákról hazatérő mezitlábos nap-számások voltak, a muszka sereg ellen buzli-tani akarván, azt mondta nekik; a gyáva

A „Debreczeni Ellenőr“ tárczája

A debreczeni csatatéren.

irta Szabolcska Mihály.

Ez a föld itt szent, templom ez a tér,
Borujatok urezra, oltár e halom!
Umladozó fala legyen ma a régi,
Aldozó papságát hozd vissza dalom!
... Nézzétek a templom lenépesül újra...
A szent lobogót fel, — előre ragadják,
Rajta nem egy, — két isten neve fénylik,
E két igaz isten: „haza és szabadság“

Halljátok-e hogy zug-bug a harang,
Készül az oltár: szent had imára!
Agyuk szava dörgött — kész a sereg,
Trombita harsog: előre! csatára!
S így míg isteni tiszteletök zaja zug,
Megzendül a szoltár ajkaikon: —
— Rá feldobban a szív, az arc kipirult! —
Vesszen a zsarnokság, — éljen a hon!“

Es megtelek a lég vad harszi robajjal,
Fel, ellenök észak csordája riad...
Es kezdenek ők mint egykor előttök
Szent prófétáik: a Rákócziak!...
De sorsuk is egy lett, — hiába küzdtek,
A pokol legyőzte a menyet. —
S büszke templomokból lett bus temető,
Harca után a hős itt lelt örök nyehet.

S ha jönne vándor, a ki kérdené,
Verádozatuknak mi lett a jutalma? —
Arról ne dal, az a könyv had' beszéljen,
A mely szemünkben ég e gondolatra, —
S melyen virágnak titva volt fakadni,

Beszéljen itt e néma sírhalom,
Beszéljen az a bus októberi nap
Es — az Arad felől zokogó fuvalom

Te pedig szabadság nem istene jöveél!
S véreök a mért halott, add meg e népek;
Tekints le e sírra, s vesd ostorodat
A pogányokra, kik örökköbe jövének!
Vak bőriöneikbe küld be sugárod...
S ha szívökben érted hő vagy támad,
Soh'se adj e sírért! — nekik diadalt,
Had éjzenek örökre utánad!

S e téren minden fűszál legyen áldott,
Mint áldottak a kik nyugosznak e sírba!...
Emlékek a történetben örök,
Örökobb, mely szívünkbe van írva!
Nézd gyermeked arca hogy lángba borul
Midőn ajkán szent nevéket ki ejti...
— E nemzetet az isten verje is meg
Ha valaha emlékek elfelejti!

Debreczen 1885 aug. 2.

A debreczeni nemzetöriség története 1848—49-ben.

Irtá: TAMÁSSY KÁROLY volt nemzetöri századparancsnok.

Hogy a városban a kellő rend fenntartásék, éjjel nappal czirkáltak a nemzetöricsapatok, nemcsak a városban, hanem a külső városban a sátorok közt, a Sesta kertben, a sóházban és a katolikus temetőben, mely helyiségekben néha ezerekre menő hadi foglyok, élelmi és hadi szerek voltak felhalmozva.

ÜZLETHELYISÉG VÁLTÓZTATÁS.

Az arany csizmához

csizmett

női, férfi és gyermek czipő üzletemet

főpiac-utcára a városháza épületébe.

Telegdy K. Lajos könyvkereskedése összemérésébe helyeztem át.

A mit is azon kérelem hozok a n. é. közönség becses tudására, hogy szerény vállalatomat ezután is, mint eddig, pártolni kegyeskedjék,

illő tisztelettel

FALK OTTO

Debreczen, főpiac-utca a városháza épületében.

Megrendelések mérték után, ugyszinte javítások gyorsan és pontosan elkészíttetnek.

Gépgyári-raktár és gép-ügynökség

MUNKÉ,

BÉCS, III. Reiserstrasse 31. és 36.

különlegességek:

Szivattyuk, minden célra és minden képességre,
Fúvószelelők kovácstűznek, kupol és olvasztó kemenceze,
Gödör-szelelők,
Szivattyuk gyári szellőztetésre és szárítási célokra,
Szoba-szelelők,
Szikrafogó-gép, kémény szivattyuk,
és kéménytetők Lokomotív-Lokomobil-hoz.
Gyári és házi kémények,
Csatornaárak és falfűlkék egyszerű és kettős szuszárakkal
Tégigépek,
Mindenféle cikket gyárak és műhelyek részére
Árjegyzékek ingyen és portamentesen.

BÁRVÁRT KÁROLY-féle
gyógyerejű

SÓ S - BORSZESZ

Ezen hatóságilag engedélyezett kitűnő háviszer, mely a szegedi országos kiállításon érdem-éremmel, a székesfehérvári kiállításon ezüst-éremmel lett kitüntetve, különösen jó gyógyhatást eszközöl: rheuma, csusz, szaggatás, fagyás, fej-, fog-, és fül-fájdalmak és szemgyulladásnál, ezenkívül fogtisztító szerül is igen ajánlható, a mennyiben a fogak fenyét elősegíti, a foghúst erősíti és szájból minden kellemetlen szagot eltávolít.

Utánzások meggátlása végett alább látható czímlap, — mely minden egyes üvegre ragasztva van, a budapesti kereskedelmi kamaránál 100/1875. szám alatt mint védjegy bekebelezetett.

Főraktár **DEBRECZENBEN**

Csanak József kereskedésében,

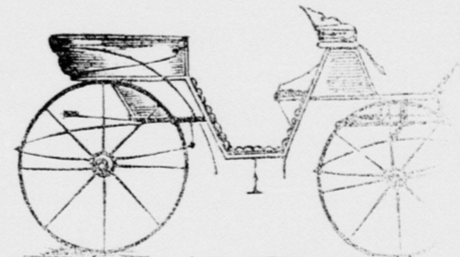
ezenkívül kapható minden fűszerkereskedésben és a gyógyszerárakban.

E védjegyet különös figyelembevételre ajánlom.

ORAVSZKY JÁNOS

kocsigyártó

DEBRECZENBEN

a darabos-utczai saját házában, collégium sorján.

Ajánlja mindenféle nagy mennyiségben elkészített

NYITOTT és ZÁRT KÉSZ KOCSIK

raktárát; valamint mindenféle **KOCSIK KIJAVITÁSA** és **BECSERÉLTETÉSE** ugy helyben, mint vidékre a legjutányosabb áron eszközöztetik. Mindennemű **KOVÁCS** és **KERÉKGYÁRTÓ** munkák saját műhelyemben végeztetnek.

Ezuttal a vásártéren nem fogok raktárt állítani, hanem csakis saját házámmal.

UJÜZLETNYITÁS.

Alulírott van szerencsém a n. é. helybeli és vidéki közönségnek becses tudomására hozni, miszerint a helybeli piacon Biedermann E. ur házában egész ujjan berendezett

női divat-, kézmű és rövidáru

üzletet nyitottam.

Kereskedésemet akkép rendeztem be, hogy a jelenkor igényeinek teljesen megfelelhessenek.

Több évi tapasztalataim után a kereskedői pályán azon szerencsés helyzetbe jutottam, hogy árucikkeimet a

legolcsóbb forrásokból

és

tekintélyes gyárosoktól

szereztem be, a melyeket viszont

méltányos árak

mellett fogok elárúsítani.

Midőn bátor vagyok a n. é. közönség becses figyelmét föl hívni, egyidejűleg kötelességemnek tartom kijelenteni azt, hogy jelszavam

MÉLTÁNYOS ÁR

és

PONTOS KISZOLGÁLAT

leend; a n. é. közönség becses pártfogá-ába ajánlván magamat.

Debreczen, 1885. Augustus hó,

Teljes tisztelettel

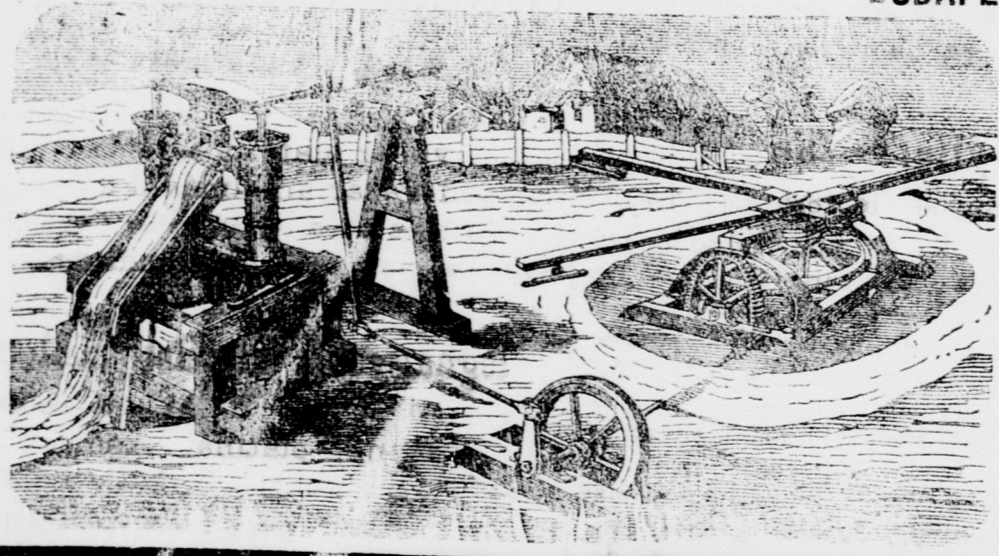
KISS LAJOS.

UJÜZLETNYITÁS.

Alapított 1858-ban.

WALSER FERENCZ

első magyar gép- és tűzoltószerek gyára, harang és ércöntödéje,
BUDAPESTEN ROTTENBILLER-UTCZA 66.

Ajánlja gyártmányát mint magyar különlegességet,
kutakban és mindennemű szivattyukban.

Elváltat teljes vízvezeték berendezését városok, földhírtokosok és magánzók részéről, modern technikai alapon és kedvező feltételek mellett, ajánlkozik

KÖZ- és MAGÁN FŰRDŐK
felszerelésére

szagmentes őrselekek

felállítására és minden vízműi munkálat gyors és pontos kivitelére.

Képes árlapok, és részletes költségtervezetek kivanatra díjmenten köldetnek.

EGYETLEN BELFÖLDI SZIVATTYU GYAR.

Debreczen, 1885. Nyomatott a „Debreczeni Ellenőr“ könyvnyomdájában, Piacz, SIMONFFY-ház.